

Redovisning av uppdrag om att ta fram plan
för att motverka och behandla spelberoende

25

2021KS578

Till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens sammanträde
2022-02-10

Datum
2022-01-31

Diarienummer
2021KS578

Redovisning av uppdrag om att ta fram plan för att motverka och behandla spelberoende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen remitterar ärendet till välfärdsnämnden för att inhämta synpunkter på förslag till *Plan för att motverka och behandla spelberoende*. Synpunkterna ska inkomma senast 28 mars 2022.

Per Vorberg (m)
Kommunstyrelsens ordförande

Kommunstyrelsen

Datum
2021-12-21

Diarienummer
2021KS578 003

Redovisning av uppdrag om att ta fram plan för att motverka och behandla spelberoende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar *Plan för att motverka och behandla spelberoende*.

Kommunstyrelsen beslutar att uppdraget är genomfört och därmed avslutat.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har den 23 september 2021 § 328 gett förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att förebygga och behandla spelproblem. Kommunstyrelsen har även gett förvaltningen i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om spelberoende, dess effekter, tidiga tecken och hur kommunens chefer kan upptäcka och stävja spelproblem och dess negativa effekter för individen och för arbetsförmågan.

Förvaltningen har genom en kortfattad plan beskrivit spelberoende, dess effekter och tidiga tecken för att cheferna på ett enkelt sätt ska ha tillgång till information och veta hur de ska agera om de misstänker att en medarbetare har problem med ohälsosamt spelande. Förvaltningens chefer kommer att uppmanas att lyfta planen på arbetsplatsträffar årligen för att även kommunens medarbetare ska veta vilken hjälp de kan få om de lider av problematiskt spelande.

Kommunstyrelsen gav även förvaltningen i uppdrag att återkomma med information om hur sektorn för utbildning, kultur och fritid arbetar för att förebygga spelproblem bland kommunens barn och unga.

Sektorn för utbildning, kultur och fritid arbetar på olika sätt med att förebygga ett problematiskt spelande. Inom skolan genomförs hälsosamtal i årskurs 4 och 8 där temat lyfts. I materialet *Aktiva föräldramöten* finns teman som tar upp spel och dessa underlag har lyfts på föräldramöten på några skolor. Vissa skolor i Härryda arbetar också med temaveckor kring spel, och tar upp temat på lektioner för att öka kunskapen om problematiskt spelande. Det skiljer sig dock åt mellan olika skolor hur arbetet exakt är upplagt. Några skolor rapporterar att de arbetar med frågan strukturerat, via föräldramöten och på lektionstid. De flesta skolor anger att de arbetar med frågan vid behov, exempelvis då genom värdegrundsarbetet. Skolorna styr

även innehållet i läsplattor, som ett sätt att begränsa vilka appar som elever kan få åtkomst till.

I rutinen ”En drogfri miljö för barn och unga” (reviderad 2021) finns riktlinjer för hur personal på skola och fritidsgårdar ska hantera situationer med problematiskt spelande.

Andra arenor för kunskapsförmedling och information på området är till exempel biblioteken.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 21 december 2021
- Plan för att motverka och behandla spelberoende, 17 januari 2022
- En drogfri miljö för barn och unga (reviderad 2021)
- Kommunstyrelsens beslut 23 september 2021 § 328
- Nämndinitiativ om att ta fram plan för att motverka och behandla spelberoende från, 21 september 2021

Anders Pettersson
Personalchef

Päivi Malmsten
Skolchef

Datum
2022-01-17

Dnr
2021KS578 003

Plan för att motverka och behandla spelberoende

Bakgrund

Omkring två procent av befolkningen, cirka 160 000 personer, har spelproblem. För cirka 31 000 av dessa är problemen så allvarliga att det kan röra sig om ett beroende, visar forskning (Socialstyrelsen). Det betyder att dessa personer spelar om pengar så att det får negativa följder för deras ekonomi, psykiska hälsa och/eller sociala relationer. Bland unga män (18 – 24 år) spelar ungefär var tionde om pengar på ett problematiskt sätt.

Från och med den 1 januari 2018 ingår problem med spel om pengar i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. Detta innebär att kommuner och regioner blir ålagda att förebygga spelproblematik samt erbjuda stöd och behandling till personer som har allvarliga problem med spel om pengar. Förändringen innebär ett ökat ansvar för hälso- och sjukvården samt socialtjänsten men innebär inte att arbetsgivaren per automatik har samma ansvar för medarbetare. Spelproblematik ska behandlas som andra former av missbruk.

Definition

Spelberoende eller hasardspelssyndrom som det också kallas, är när en person tappat kontrollen över sitt spel om pengar vilket leder till negativa konsekvenser som exempelvis försämrade ekonomi, psykiska hälsa och/eller sociala relationer.

Beroende av dataspel eller tv-spel är inte detsamma som spelberoende utan kallas dataspelsberoende vilket kan ha många liknande symtom och bör också tas på stort allvar (Spelberoendes riksförbund).

Tidiga tecken på spelberoende

En medarbetare som har spelproblematik kan bli trött, få sämre omdöme och nedsatt reaktionsförmåga, vilket kan bli en säkerhetsrisk i arbetet. Om medarbetare som har spelproblematik och eventuella spelkulder hanterar pengar i arbetet kan det innebära en ekonomisk risk.

Följande kan vara tecken på spelproblematik/beroende:

- Kommer försent
- Går hem tidigt
- Tar lång lunch
- Är frånvarande från arbetet utan giltig orsak
- Begär förskott på lönen eller lånar pengar av kollegor
- Visar irritation, trötthet, försämrad prestationsförmåga

Hur ska arbetsgivaren agera

Det är viktigt att information om spelmissbruk sprids på arbetsplatsen, förslagsvis på arbetsplatsträffar (APT). Arbetsgivaren kommer att lyfta in frågan om spelproblematik i mallen för medarbetarsamtal för att säkerställa att frågan lyfts regelbundet. Vid signaler om spelproblematik ska arbetsgivaren samtala med medarbetaren och konsultera företagshälsovården vid behov. Den vanligaste behandlingen för spelberoende är kognitiv beteendeterapi - KBT.

Spelproblem hanteras inom ramen för rehabilitering och det anpassningsansvar som arbetsgivaren har. Spelberoende är klassat som en sjukdom, likt andra former av missbruk som exempelvis alkoholmissbruk. Detta innebär att det föreligger ett förstärkt anställningsskydd och att arbetsgivaren har ett rehabiliteringsansvar. Företagshälsovården eller annan vårdinstans bedömer om sjukdom föreligger och vilken behandling som är aktuell.

Antagen av kommunstyrelsen 2022-xx-xx § x

En drogfri miljö

*för barn
och unga*

Denna skrift beskriver **vad som gäller** kring alkohol, narkotika, dopning, tobak och överdrivet spelande för grund- och grundsärskolan, gymnasie- och gymnasie-särskolan samt fritidsverksamheter i Härryda kommun.

En drogfri miljö för barn och unga

Riktlinjer, rutiner och åtgärder kring alkohol, narkotika, dopning, tobak och överdrivet spelande för alla som arbetar med barn och ungdomar i grund- och grundsärskolan, gymnasiet samt fritidsverksamheter i Härryda kommun.

Inledning

Handlingsplanen är framtagen av en arbetsgrupp med representanter från grundskolan, gymnasiet, verksamhetsstöd, fritid ungdom och socialtjänsten. Den revideras årligen och gäller från läsårsstart. Rektorer och enhetschefer ansvarar vid varje höstterminstart för att informera personal, elever och vårdnadshavare om riktlinjer, rutiner och åtgärder. Verksamhetsstöd, UKF ansvarar för att samordna revidering och är sammankallande i arbetsgruppen.

Mål

I Härryda kommun ska alla barn och ungdomar vistas i miljöer fria från droger och överdrivet spelande¹. All personal ska aktivt arbeta för en Alkohol-, Narkotika-, Dopning- och Tobaksfri skola och fritidsverksamhet och förebygga överdrivet Spelande (ANDTS).

Syfte

Syftet är att tydliggöra kommunens riktlinjer kring ANDTS samt vilka rutiner och åtgärder som ska följas om användning av ANDT samt överdrivet spelande förekommer inom skola och fritidsverksamheter.

Riktlinjer

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd ska anmäla detta till socialtjänsten. Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att anmäla. All personal som arbetar med barn och ungdomar i grund- och grundsärskolan, gymnasieskolan och fritidsverksamheter i Härryda kommun ska förebygga, upptäcka och ingripa vid användning av droger och överdrivet spelande. Skola, socialtjänst och fritidsverksamheten har ansvar för att få till stånd en god samverkan med elev och vårdnadshavare. Målsättningen är att minska bruket av droger, höja

Rutin

¹ Med droger avses alkohol, narkotikaklassade medel, tobak, medel som används vid sniffning samt dopningsmedel. Tobak innefattar snus, cigaretter, e-cigarettor och vattenpipa. Med överdrivet spelande menas användning av datorspel/tv-spel/spel på surfplatta, internet, sociala medier och mobiltelefon i den grad så att det riskerar negativa konsekvenser/skadeverkningar i fråga om hälsa och det sociala livet. Det involverar även spel om pengar bland minderåriga.

beskriver ett arbetssätt för vad som ska göras, i vilken ordning och av vem.

debutåldern för alkoholkonsumtion samt minska skadeverkningarna av ANDTS, vilket vilar på de lokala ANDTS-politiska målen.

Det är förbjudet att befatta sig med eller vistas i skolans lokaler beteendepåverkad av alkohol, narkotika, narkotikaklassade läkemedel, sniffrings- eller dopningspreparat. Detta gäller även i övriga lokaler där kommunen arrangerar aktiviteter för barn och ungdomar. Förhållningssättet är att hjälpa genom stöd och att ställa krav. Inställningen är att det är användningen av droger som ska bort, inte barnet/ungdomen.

Uppgiften är inte att diagnostisera missbruk/beroende, utan att reagera när vi är oroliga för våra barn och ungdomar och se till att vårdnadshavare och socialtjänsten får information om den oro vi känner. Vid misstanke om förvaring, användning eller försäljning av droger har skolan möjlighet att visitera elevskåp.

Hälsofrämjande och förebyggande arbete

Skolan och fritidsverksamheter ska påverka barn och ungdomar till en stark attityd mot droger. Skolan ska kontinuerligt utveckla undervisningen kring ANDTS i syfte att öka barn och ungdomars självkänsla, självförtroende och förmåga att fatta goda beslut och se konsekvenser av sina handlingar. Skolan ska också aktivt främja barn och ungdomars skolnärvaro.

I det hälsofrämjande och förebyggande arbetet i Härryda kommun ska:

- all personal som arbetar med ungdomar i grund- och grundsärskolan, gymnasieskolan samt fritidsverksamheter känna till kommunens riktlinjer, rutiner och åtgärder och ha kunskap om ANDTS och dess skadeverkningar.
- barn och ungdomar samt vårdnadshavare känna till riktlinjer, rutiner och åtgärder.
- barn och ungdomar få regelbunden ANDTS-undervisning utifrån Lgr 11 och Gy 11.
- vårdnadshavare erbjudas att på föräldramöten och diskutera ungas drogvanor.
- skolan och fritidsverksamheter eftersträva nära samarbete med vårdnadshavare.
- skolans och fritidsverksamhetens miljöer vara fria från droger och spel om pengar.
- skola, fritid, socialtjänst och polis samverka kring frågor som berör barn/ungdomar och droger.

Rutiner och åtgärder

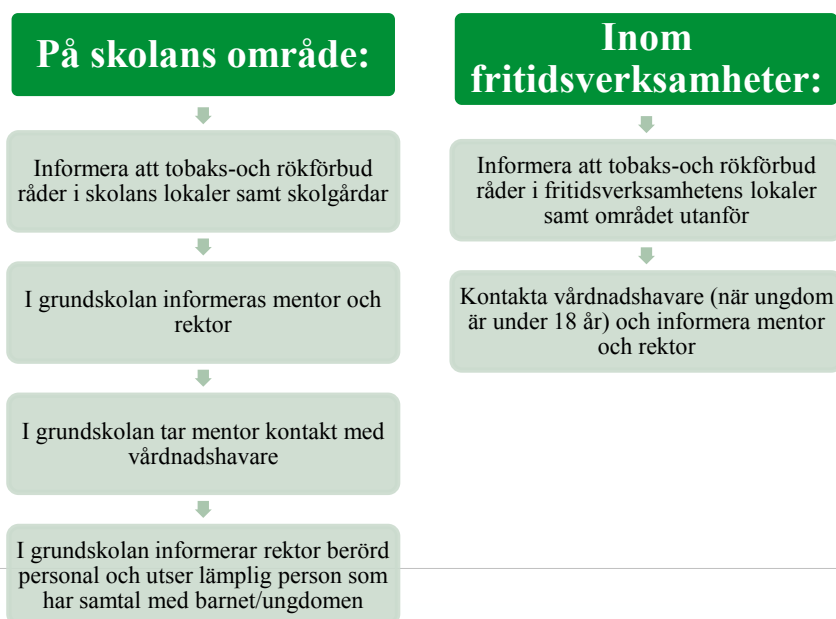
Här beskrivs hur man som personal inom skola och fritidsverksamheter ska agera vid oro/misstanke och vid upptäckt av när ett barn/ungdom använder tobak, alkohol, dopningsmedel och narkotikaklassade medel och vid överdrivet spelande.

Tobak

Enligt tobakslagen råder förbud mot tobaksrökning på skolans områden samt där barn- och ungdomsverksamhet bedrivs. Förbudet gäller i skolans samtliga lokaler, skolgårdar och på motsvarande område utomhus.

- Barn och ungdomar uppmanas att inte använda snus, cigaretter, e-cigaretter och vattenpipa.
- Ungdomar erbjuds hälsosamtal i årskurs 8 och årskurs 1 på gymnasiet där frågan om tobak ingår.
- Det är alla vuxnas ansvar att ingripa mot tobaksanvändning på skolan samt i kommunens fritidsverksamheter.
- Otillåten försäljning av tobak anmäls till Tillståndsenheten, Göteborg stad 031-367 90 91.

Som personal gör jag följande vid upptäckt av rökning och tobaksanvändning:

Alkohol

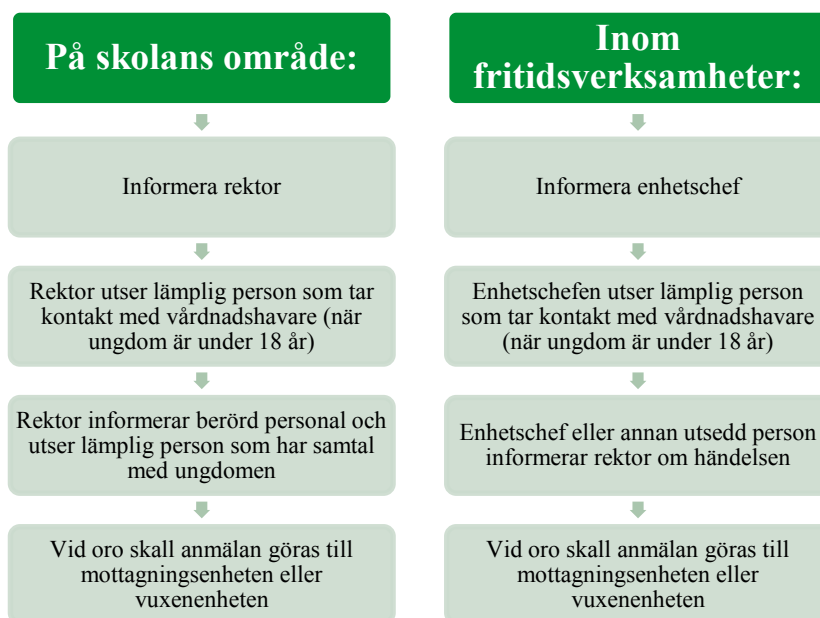
Enligt alkohollagen får inte alkoholdrycker säljas eller lämnas ut till den som inte fyllt 20 år. På serveringsställen får alkoholdrycker inte säljas till personer som inte fyllt 18 år. Beträffande folköl gäller motsvarande för den som inte fyllt 18 år.

- Barn och ungdomar uppmanas att inte använda alkohol.
- Ungdomar erbjuds hälsosamtal i årskurs 8 och årskurs 1 på gymnasiet där frågan om alkohol ingår.
- Skolan har rätt att beslagta alkohol som påträffas på skolans område. Alkoholen överlämnas till polisen.
- Vid misstanke om brott (t ex langning och försäljning av alkohol) görs en anmälan till polisen, 114 14

Som personal gör jag följande vid beteendepåverkan av alkohol:

Som personal gör jag följande vid oro/misstanke för ett barns/ungdoms alkoholvanor:

Narkotika och dopning

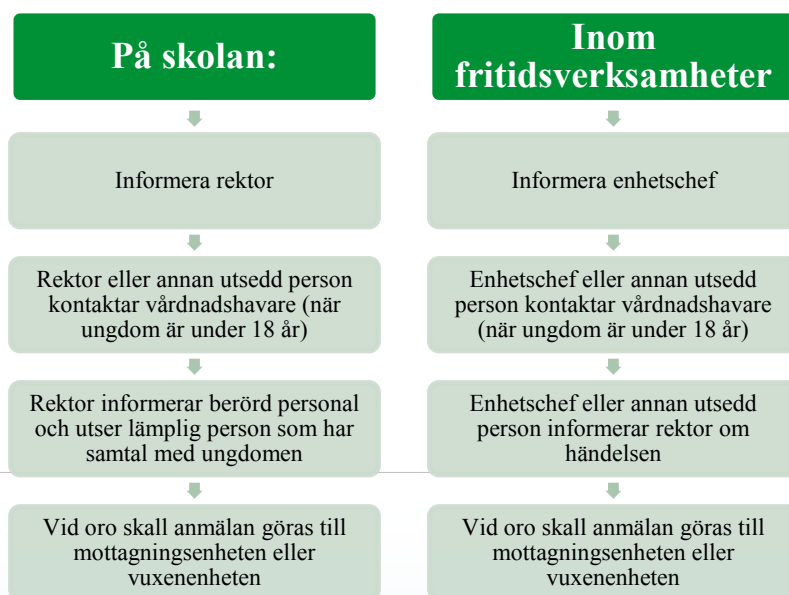
Enligt narkotikastrafflagen är det förbjudet att inneha, använda, överlåta, förvara och sälja narkotika. Det är också förbjudet att förmedla kontakter mellan säljare och köpare när det gäller narkotika. Vid oro/misstanke om användning av narkotika och/eller dopningspreparat är personal inom myndigheter vars verksamhet rör barn och ungdomar skyldiga att genast ingripa.

- Ungdomar uppmanas att inte använda narkotika och dopningspreparat.
- Ungdomar erbjuds hälsosamtal i årskurs 8 och årskurs 1 på gymnasiet där frågan om narkotika och dopning ingår.
- Anmälan sker till socialtjänsten och vid osäkerhet kan socialtjänsten konsulteras.
- Vid upptäckt/misstanke om innehav, försäljning eller förmedling kontaktas polisen skyndsamt.

Som personal gör jag följande vid beteendepåverkan av narkotika:

Som personal gör jag följande vid oro/misstanke att ett barn/ungdom använder narkotika och/eller dopningspreparat:

Överdrivet spelande

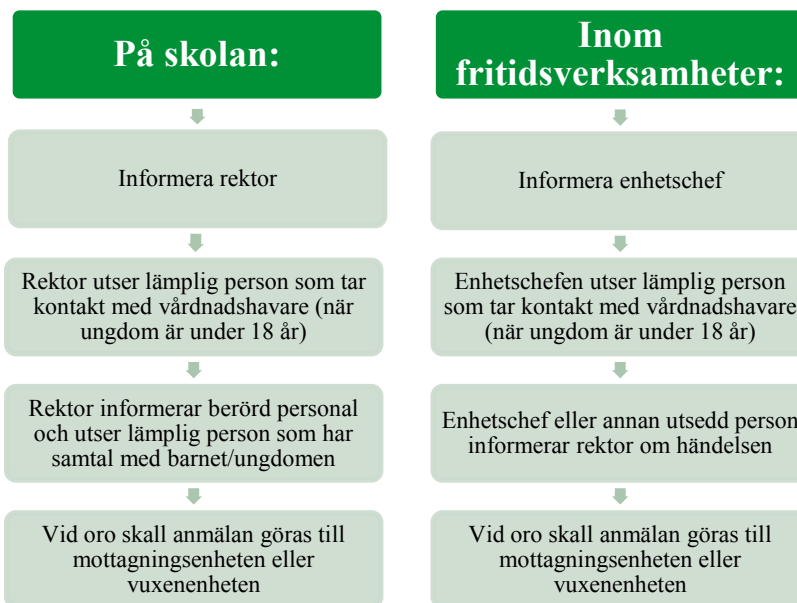
Överdrivet spelande är den samlade benämningen för spelberoende, spel om pengar bland minderåriga och användning av olika typer av datorspel i så stor omfattning att det påverkar psykisk och fysisk hälsa, sociala relationer och dagliga rutiner som skola och arbete. Gränsen mellan datorspelsberoende och spelberoende om pengar kan ibland vara otydlig, eftersom det i många datorspel också finns möjlighet att göra olika typer av köp. Överdrivet datorspelande kan också utgöra en risk för senare problem med spel om pengar. Det finns även ett samband mellan riskbruk av alkohol och spelberoende.

När spelandet involverar pengar, har kommunen enligt socialtjänstlagen ett ansvar att förebygga och motverka spelmissbruk samt att barn och unga under 18 år spelar om pengar. Även regionen har ett ansvar genom hälso- och sjukvårdslagen att ge vård vid spelberoende. Skolan och fritidsverksamheter kan spela en viktig roll i att förebygga spelproblem bland unga genom att upprätthålla miljöer som är fria från spel om pengar och att agera vid oro för båda typerna av spelproblem.

Spelautomater, sportvadslagning, nätpoker, kasinospel och andra penningspel har en åldersgräns på 18 år. För att spela olika penningspel på internet måste man också vara 18 år. Det finns också rekommenderade åldersgränser för film och olika former av spel/medier i syfte att skydda barn och ungdomar.

- I Härryda kommun följer vi rekommenderade åldersgränser på datorspel/tv-spel/spel på surfplatta, internet och sociala medier. Detta kommuniceras med såväl elever som vårdnadshavare i syfte att skydda mot olika spelrelaterade problem.
- Barn och ungdomar erbjuds hälsosamtal i årskurs 4 & 8 och årskurs 1 på gymnasiet där frågan om olika medieformer och spel ingår.
- Vid misstanke om att näringsidkare tillåter minderåriga att spela om pengar görs anmälan till polisen, 114 14.

Som personal gör jag följande om jag känner oro för att ett barn/ungdom riskerar att utveckla riskabla spelvanor eller har hamnat i ett överdrivet spelande:

Viktiga kontakter:

Vid upptäckt av otillåten försäljning av tobak:
Tillståndsenheten, Göteborg stad, 031-367 90 91

Vid misstanke om användning av narkotika och/eller dopningspreparat eller för att få hjälp kring alkohol- eller drogmissbruk:
Mottagningsenheten, 031- 031-724 68 18 eller vuxenenheten (över 18 år), 031-724 84 30

Vid misstanke om brott (t ex lagning och försäljning av alkohol, narkotika, dopningspreparat och tobak) för tips som inte är akuta:
Polisen, 114 14 alternativt via webben.

§ 328

Dnr 2021KS578

Nämndinitiativ om att ta fram plan för att motverka och behandla spelberoende

Beslut

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att förebygga och behandla spelproblem.

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om spelberoende, dess effekter, tidiga tecken och hur kommunens chefer kan upptäcka och stävja spelproblem och dess negativa effekter för individen och för arbetsförmågan.

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med information om hur sektorn för utbildning, kultur och fritid (UKF) arbetar för att förebygga spelproblem bland kommunens barn och unga.

Sammanfattning av ärendet

Per Vorberg (M) och Patrik Linde (S) initierar ett ärende om att ta fram plan för att förebygga och behandla spelproblem, i skrivelse daterad den 21 september 2021.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ om att ta fram plan för att motverka och behandla spelberoende från Per Vorberg och Patrik Linde daterat 21 september 2021.

Förslag till beslut på sammanträdet

Per Vorberg (M) föreslår med instämmande av Patrik Linde (S), Håkan Eriksson (KD), Martin Tengfjord (SP), David Dinsdale (L) och Tony Wahl (C) att

- kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att förebygga och behandla spelproblem,
- kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om spelberoende, dess effekter, tidiga tecken och hur kommunens chefer kan upptäcka och stävja spelproblem och dess negativa effekter för individen och för arbetsförmågan.
- kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med information om hur sektorn för utbildning, kultur och fritid (UKF) arbetar för att förebygga spelproblem bland kommunens barn och unga.

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Sammanträdesdatum
2021-09-23

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen bifaller Per Vorbergs förslag och finner att så sker.

Paragrafen är justerad

Signatur justerande	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens sammanträde
2021-09-23

Datum
2021-09-21

Diarienummer
2021KS578

Nämndinitiativ om att ta fram plan för att motverka och behandla spelberoende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att förebygga och behandla spelproblem.

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial om spelberoende, dess effekter, tidiga tecken och hur kommunens chefer kan upptäcka och stävja spelproblem och dess negativa effekter för individen och för arbetsförmågan.

Kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med information om hur sektorn för utbildning, kultur och fritid (UKF) arbetar för att förebygga spelproblem bland kommunens barn och unga.

Sammanfattning av ärendet

På senaste kommunfullmäktige lyftes den viktiga frågan om hur vi arbetar med problematiken kring spelmissbruk. Vi lovade att lyfta ett initiativärende i frågan, därav detta initiativärende i kommunstyrelsen.

Omkring 340 000 personer i Sverige (4,2 procent) har någon grad av spelproblem. Ungefär 100 000 personer (1,3 procent av befolkningen) har ett problemspelande varav 45 000 personer har så allvarliga spelproblem att det kan röra sig om ett beroende. Men fler än så drabbas. Ungefär 165 000 personer lever tillsammans med någon som har ett problemspelande. Av dem är 68 000 barn. Spelproblem är ett folkhälsoproblem som kan ge allvarliga hälsomässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser och bidra till ojämlikhet i hälsa.

Med spelproblem avses problem med spel om pengar. Ett sådant problem kan påverka arbetsförmågan i likhet med alkohol och andra droger. Spelproblem drabbar många, och ger allvarliga konsekvenser för individ och samhälle. För att effektivt förebygga spelproblem behövs mer kunskap om vad spelproblem

är, dess orsaker och konsekvenser samt omfattning och fördelning i befolkningen. Det behöver därför finnas en plan för hur arbetsgivaren ska motverka och hantera osunt spelande hos anställda, förtroendevalda och uppdragstagare. Att förebygga spelproblem kan på både lång och kort sikt bidra till samhällsekonomin i stort. Samhällskostnaden för spelproblem i Sverige beräknades till cirka 14 miljarder kronor 2018. Den största delen av kostnaderna var produktionsbortfall. Flera aktörer har ansvar att förebygga spelproblem och motverka negativa skadeverkningar av spel. Exempelvis stat, myndigheter, region, kommun och spelbolag. Föreningsliv, skola, spelmarknad och arbetsliv är viktiga arenor för det förebyggande arbete.

Källa:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/statistik/spelproblem/>

Utifrån ovan föreslås därför att kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att förebygga och behandla spelproblem. Att ta fram ett informationsmaterial om spelberoende, dess effekter, tidiga tecken och hur kommunens chefer kan upptäcka och stävja spelproblem och dess negativa effekter för individen och för arbetsförmågan. Samt att kommunstyrelsen ger förvaltningen i uppdrag att återkomma med information om hur sektorn för utbildning, kultur och fritid (UKF) arbetar för att förebygga spelproblem bland kommunens barn och unga.

Per Vorberg (m)
Kommunstyrelsens ordförande

Patrik Linde (s)
Kommunstyrelsens 2:e vice ordf